

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนสัตยาไส
ผู้เขียน : นางสาวกรรณิกา แต่งอ้อ, นางสาวกฤษมา คงวุฒิ,
นางจันทนา ศิริโกเมนทร์ นางสาวปิ่นฤทัย คำรังศรี,
นางสาวภิญโญ เอี่ยมน้อย
ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย
ประเภทสารนิพนธ์ : การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2548

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนสัตยาไส
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสูงสุด ผู้อำนวยการ ครู จำนวน 47
คน นักเรียนจำนวน 323 คน พนักงาน จำนวน 47 คน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน
จำนวน 5 คน คณะกรรมการชมรมผู้ปกครองและครู จำนวน 9 คน ของโรงเรียนสัตยาไส อำเภอ
ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในปีการศึกษา 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูลทั่วไป
อุปกรณ์ ประกอบไปด้วย เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย และ
ใช้ทฤษฎีระบบ

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ด้านปัจจัย โรงเรียนสัตยาไสก่อตั้งขึ้น และเปิดทำการสอน ปีการศึกษา 2535
ในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนประจำ
สภาพทั่วไปของโรงเรียน
โรงเรียนสัตยาไส ตั้งอยู่ 99 หมู่ 2 ถนนสุระนารายณ์ ตำบลลำนารายณ์ อำเภอ

ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการสนับสนุน จากมูลนิธิสัจธรรม เพื่อส่งเสริม การศึกษานำไปสู่อุปนิสัยที่ดีงาม ก่อตั้งเมื่อ 25 พฤษภาคม 2535 เปิดทำการสอน ตั้งแต่อนุบาลปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 ห้องเรียน บริเวณโรงเรียนเป็นเขตติดต่อแม่น้ำป่าสักและเชิงเขา ยายกะตา ด้านหน้าติดกับถนนสุระนารายณ์ ซึ่งเป็นถนนเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก โรงเรียนมีพื้นที่ 300 ไร่ มีอาคารเรียน อาคารประกอบการ ห้องปฏิบัติการอย่างเพียงพอ มีสื่ออุปกรณ์ในการเรียน การสอนทั้งสื่อธรรมชาติ และสื่อเทคโนโลยี ระบบสาธารณูปโภค ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และการ ติดต่อสื่อสารที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คุณลักษณะของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองการบริหารงาน และพัฒนางานที่ก้าวหน้า เน้นการ บริหารงาน โดยหลักการมีส่วนร่วม ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล อุทิศตนเพื่อการศึกษา มี มนุษยสัมพันธ์ดี ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ความรักความเมตตาให้แก่ผู้เรียนและบุคลากรทุกคน ประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและนักเรียน เน้นความรักความเมตตา เป็นผู้เสียสละ กล้าคิดกล้า ตัดสินใจ เป็นที่ยอมรับของชุมชน ใช้ทรัพยากรการบริหารได้เต็มศักยภาพ

คุณลักษณะของครู

ครูมีความรักความเมตตาต่อศิษย์อย่างเสมอภาคกัน มีความรู้ความสามารถ ใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้เป้าหมายของหลักสูตร มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน จัดบรรยากาศในการเรียนได้เหมาะสม มีความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับการทำงาน ขยันอดทน มี มนุษยสัมพันธ์ดี เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง นำผลการประเมินมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะของพนักงาน

พนักงานเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ดูแลนักเรียนเสมือนบุตรหลานของตน รักในการ ทำงาน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี มองเห็นความสำคัญของการ ศึกษา

คุณลักษณะของนักเรียน

นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความสงบสุข มีความรักความเมตตา และมีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตร มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนเพื่อรุ่นพี่มีส่วนในการดูแลรุ่นน้อง และการบริหารจัดการ มีประสบการณ์จริง มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร กำหนด และตรงกับความต้องการของชุมชน มีสุขภาพอนามัยดี ซื่อสัตย์สุจริต รักสิ่งแวดล้อม

เชื้อเพื่อมีน้ำใจ สุภาพอ่อนน้อม มีความรับผิดชอบ ร่าเริงแจ่มใส กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ดำเนินกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี นักเรียนมีความพึงพอใจ และชอบกิจกรรมการเรียน การสอนตามแนวสัตยาไส โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้ จริงและปฏิบัติจริง

2. ด้านกระบวนการ

2.1 การเตรียมการการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ มีกระบวนการดังนี้

ผู้บริหารมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน การพัฒนา การศึกษามีการประชุมสัมพันธ์ผู้ชุมชน มีการจัดประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานในโรงเรียน จัด ประชุมครู ประชุมคณะกรรมการชมรมผู้ปกครองและครู และประชุมผู้ปกครองอย่างเป็นทางการเป็นประจำ และต่อเนื่อง

2.2 ขั้นตอนดำเนินการจัดสภาพและองค์กร

โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการ พัฒนา ศิล สมาธิ ปัญญา โรงเรียนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม บรรยากาศดี เชื้อต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ครูนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหาและปรับปรุงตนเอง

2.3 การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา

โรงเรียนมีการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาเป็นหลักบูรณาการ ในกิจกรรมการเรียน การ สอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตที่ส่งเสริมการกิน อยู่ ดู ฟัง นำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่ สมบูรณ์ จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมีสติ และสมาธิ ควบคุมอารมณ์ของตนเองมี อุบนิสัยที่ดีงามทุกด้าน

2.4 ขั้นตอนดูแลสนับสนุน

โรงเรียนสัตยาไส ครู นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดเหมือนครอบครัวเดียวกัน มีความอบอุ่นเหมือนอยู่บ้านตนเอง ครูให้ความรัก ความอบอุ่นกับเด็กนักเรียน เหมือนพ่อแม่ดูแล

2.5 มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนจัดให้มีการสวดมนต์นั่งสมาธิ ซึ่งเป็นขั้นของระบบบริหารจัดการที่กำหนด เพื่อเน้นย้ำ การพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำจิตใจสงบ ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุนการ ปรับปรุง และพัฒนางานเป็นไปอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา)

2.6 การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

โรงเรียนสัตยาไส ใช้การประเมินเชิงประจักษ์ เชื้อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การเผยแพร่ หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนดำเนินการ และในระบบการประกันคุณภาพต่อไป

3. ด้านผลผลิต

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

นักเรียนเจริญเติบโต เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความเป็นเลิศทางคุณธรรม วิชาการ และกีฬา สามารถดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข

การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วม ได้ค้นคว้าแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง สามารถนำไปดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

การเรียนรู้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สถานศึกษาจัดกิจกรรมฝึกทักษะให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองมีการดำเนินกิจกรรมชมรมในวันเสาร์ และอาทิตย์ จัดทำเครื่องมือประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ โรงเรียนได้นำนักเรียนไปพัฒนาวัด หมู่บ้าน ในการปลูกต้นไม้ ฝึกนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยทุกคนมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม

สุขภาพกาย สุขภาพจิต มีสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา นักเรียนสามารถปฏิบัติตน ในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเอง และชุมชน รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีบุคลิกภาพดีอยู่เสมอ

ศักยภาพในการเรียน และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

นักเรียนมีความคิดริเริ่ม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียน และรักการค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนสนใจการค้นคว้า จากอินเทอร์เน็ต ด้านทักษะในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเอง บอกจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง